

УДК 657.221

Тюріна Д. М.

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Єрмоленко О. К.

ДВНЗ «Харківський коледж текстилю та дизайну»

СТРУКТУРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз основних складників облікової політики підприємства та уточнено її структуру. Обґрунтовано виділення рівнів регулювання системи обліку, які впливають на якість ведення бухгалтерського обліку. Виявлено, що зміст облікової політики зазвичай розкривається у розрізі організаційного, методичного та технологічного аспектів. Запропоновано оновлену модель облікової політики, яка базується на потребах управління й ураховує сучасні правила національних та міжнародних стандартів обліку.

Ключові слова: облікова політика, бухгалтерський облік, елементи, структура, модель.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання формується якісно нова система управління підприємством, яка вимагає якісно нового інформаційного забезпечення. Формування інформації у системі бухгалтерського обліку регламентовано низкою нормативно-правових актів та виконується відповідно норм МСФЗ. За таких обставин підприємства створюють правове підґрунтя у вигляді низки положень, які базуються на діючих нормативних документах і міжнародних правилах та не суперечать їм. У цьому аспекті для забезпечення дієвої організації бухгалтерського обліку на підприємствах розробляється облікова політика для дотримання єдиного методологічного підґрунтя ведення обліку, складання звітності, здійснення внутрішнього контролю, проведення зовнішнього аудиту й аналізу стану та змін майна. Першочерговим є розроблення Положення про облікову політику, змістовне наповнення якого являє собою варіативну частину та залежить від низки факторів починаючи від організаційної структури суб'єкта, специфіки його діяльності і закінчуючи інтересами власників у досягненні стратегічних цілей. Зважаючи на значну кількість та значущість факторів впливу на структуру й норми облікової політики підприємства, виникає необхідність розроблення загальної концептуальної моделі облікової політики суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Постійна увага вітчизняних науковців до проблематики формування облікової політики пояснюється відсутністю нормативного документа, який би регламентував структуру Положення про облікову політику. У зв'язку із цим питання облікової політики ще з 2000-х років постійно вивчаються і лише за останні п'ять років захищено чотири дисертації, предметом дослідження яких виступають теоретичні та практичні засади її формування [1–4]. Серед науковців, напрацювання яких за останні роки заслуговують на увагу, варто виділити таких: М.О. Бляхарчук [1], Я.В. Олійник [2], І.М. Сисоєву [3], М.О. Юнацького [4], К.В. Безверхого [5], В.Д. Кубік [6], В.А. Кулик [7] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення праць науковців у сфері формування облікової політики підтверджує, що Наказ про облікову політику як основний розпорядчий документ підприємства реалізує можливість достовірного відображення усіх фактів господарського життя суб'єкта господарювання у звітності. Водночас результати дослідження свідчать, що облікова політика в наявному вигляді не задовольняє повною мірою потреби управління,

що зумовлює необхідність побудови цілісної моделі облікової політики в системі управління, яка потребує усвідомлення змісту окремо взятих функцій управління та їх взаємодії.

Мета статті полягає у систематизації досвіду вітчизняної науки і практики в частині змістовного наповнення облікової політики підприємства та її структурному моделюванні з урахуванням сучасних управлінських потреб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вибір облікової політики як об'єкта дослідження є не випадковим, оскільки в сучасних умовах із формального документа вона перетворилася на дієвий інструмент досягнення цілей підприємства і засіб реалізації відносин між суб'єктом господарювання та контролюючими органами. Свідомий, обґрунтований вибір пропонує законодавством альтернатив відображення інформації про різні об'єкти обліку на рахунках і, як наслідок, у звітності, є запорукою успішної та надійної роботи суб'єкта. Формувати складники облікової політики науковці пропонують по-різному: за окремими розділами, частинами, функціями, аспектами тощо.

Зокрема, І.М. Сисоєва [3, с. 9] структурування документа про облікову політику вбачає у розрізі трьох основних частин (фінансового, управлінського та стратегічного обліку) та загальних й інших положень. При цьому автор зауважує, що особливий вплив на виокремлення окремої частини облікової політики буде мати розмір підприємства. Представлена структура, на нашу думку, варта уваги, оскільки дає змогу сформувати досить якісну інформаційну систему й задовольнити потреби управління в перспективі. Проте, зважаючи, що інформація управлінського обліку є комерційною таємницею, вважаємо за доцільне висвітлити особливості її формування в окремому документі.

Серед досліджених праць окремі автори описують структуру облікової політики в розрізі певних аспектів. Так, В.Д. Кубік [6, с. 177], вивчаючи процес формування облікової політики на основі моделювання, опирається на досвід зарубіжних колег, які аргументують доцільність виділення методичного, організаційного, технічного, податкового, управлінського, аналітичного та міжнародного аспектів. Таке бачення наповнюваності облікової політики дає змогу максимально деталізувати не лише правила ведення бухгалтерського обліку та відображення інформації у звітності, а й порядок здійснення економічної роботи на підприємстві.

М.О. Бляхарчук [1, с. 11] пропонує відображати елементи облікової політики лише в розрізі

організаційного, методичного, технічного, податкового та управлінського аспектів. Окрім того, автор наголошує на доцільності розкриття в обліковій політиці інформації щодо екологічного та соціального обліку. Вважаємо таку пропозицію доречною, зважаючи на розвиток системи обліку, сучасні вимоги до діяльності підприємств та підвищення їх інвестиційної привабливості.

Схожою є пропозиція М.О. Юнацького [4, с. 24], який убачає формування елементів облікової політики в частині організації, теорії, методики для корпоративних підприємств гірничо-металургійної галузі. Однак, на нашу думку, розглянутий автором теоретичний аспект облікової політики (принципи обліку, законодавчі акти, наукові положення, побудова інформаційної системи) не повною мірою враховує практичного значення, тому є недоцільним для застосування.

Н.С. Ковалевська разом із групою науковців розглядає облікову політику в галузі готельного господарства за такими розділами: організаційний, технічний, методичний [8, с. 290]. Проте розкриття інформації щодо назви суб'єкта, його місця знаходження, форми власності та організаційно-правової форми у загальних положеннях облікової політики вважаємо недоречним, оскільки така інформація міститься в установчих та низці інших документів.

Також облікову політику за розділами представила у своєму дослідженні І. Колос. Зокрема, автор пропонує в Положенні про облікову політику виділити такі розділи [9]:

1. Загальні положення.
2. Організація обліку.
3. Методичні засади фінансового обліку.
4. Методичні засади управлінського обліку.
5. Методичні засади податкового обліку.
6. Методичні засади обліково-аналітичного забезпечення.
7. Технологія обліку та обліково-аналітичного забезпечення.
8. Відповідальність осіб за організацію бухгалтерського обліку.

Досить ґрунтовним є дослідження В.А. Кулик [7, с. 104–105], у якому проведено систематизацію поглядів низки науковців на структуру розпорядчого документа про облікову політику, на

основі чого автор запропонувала два варіанти його структури з урахуванням видів та обсягів діяльності підприємства.

Розглядаючи особливості моделювання облікової політики за МСФЗ, К.В. Безверхий [5], урахувуючи вплив професійного судження на розкриття окремих елементів, пропонує будувати облікову політику з урахуванням організаційно-технічного, міжнародного та методичного аспектів у розрізі бухгалтерського, управлінського, податкового обліку.

Таким чином, узагальнення отриманих результатів досліджень свідчить, що більшість авторів виділяє три основні складники розпорядчого документа про облікову політику підприємства, що, своєю чергою, відповідають основним етапам формування облікової політики підприємства: методичні, організаційні та технічні. Проте ще стосується елементів кожного складника, цей перелік не є однозначним.

Застосування методу моделювання під час формування облікової політики базується на різних принципах, одним з яких є взаємодія видів обліку та функцій управління. Зважаючи на це, підтримуємо думку В.Д. Кубік [6], що управлінська модель облікової політики на відміну від фінансової будується у формі, яка є найбільш зручною для перетворення вихідних даних про діяльність підприємства на цінну управлінську інформацію.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження та враховуючи сучасні вимоги управління до інформації, що розкривається у різного роду звітності підприємства, пропонуємо власне бачення моделі облікової політики (рис. 1), яка базується на розміщенні складників політики за окремими блоками (вступний, основний, заключний).

Ступінь наповнюваності інформацією кожного наступного блоку буде залежати від основних параметрів попереднього, що засвідчуватиме про залежність кожного наступного складника облікової політики від попереднього, а не формальність процесу формування облікової політики.

При цьому варто зауважити, що облікова політика базується на застосуванні норм чинного законодавства, тому копіювання окремих його положень в однозначному їх розумінні у розроблену облікову політику для конкретного підприємства не підвищить значущості документа для його користувачів.

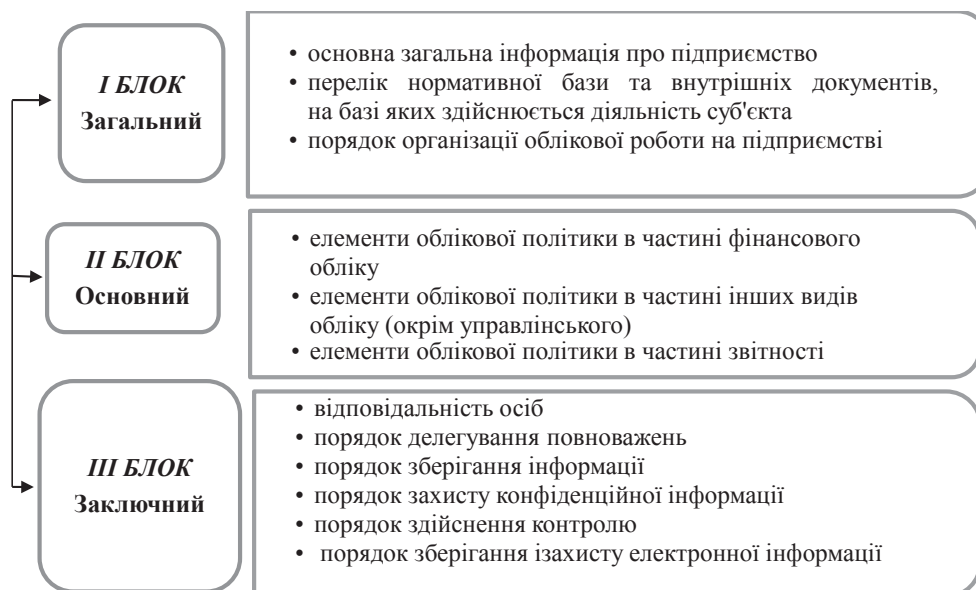

Рис. 1. Структурна модель облікової політики підприємства

Таблиця 1

Змістовне наповнення складників моделі облікової політики підприємства

№ блоку	Складники політики	Змістовне наповнення
1	Загальна інформація про підприємство	структурні підрозділи, види діяльності
	Нормативна база та внутрішні документи, на базі яких здійснюється діяльність суб'єкта	закони, кодекси, положення, рекомендації, інструкції, установчі документи, розпорядження, розроблені графіки, посадові інструкції
	Порядок організації облікової роботи на підприємстві	форма організації обліку, структура бухгалтерської служби, форма обліку, система реєстрів, первинні документи, використання програмних продуктів, робочий план рахунків
2	Елементи облікової політики в частині фінансового обліку	оцінка об'єктів обліку, поріг суттєвості, ступінь завершеності операцій із надання послуг, порядок формування резервів тощо
	Елементи облікової політики в частині інших видів обліку (крім управлінського)	екологічний, соціальний, стратегічний
	Елементи облікової політики в частині звітності	перелік форм звітності та строків їх подання, виділення особливостей їх складання (за необхідності), звітність відповідальних осіб
3	Відповідальність осіб	перелік відповідальних осіб
	Порядок делегування повноважень	ступінь делегування повноважень, визначення кола осіб
	Порядок зберігання інформації	місця, терміни зберігання, документальне підтвердження передачі документів на постійне зберігання, порядок вилучення документів
	Порядок захисту конфіденційної інформації	перелік інформації, засоби захисту інформації, можливість її використання
	Порядок здійснення контролю	форма контролю, порядок проведення інвентаризації, внутрішнього контролю (за необхідності)

Змістовне наповнення окремих складників моделі облікової політики представлено в табл. 1.

Рекомендації щодо складників політики та їх змістовного наповнення є методичним підґрунтям для розроблення алгоритму побудови раціональної форми бухгалтерського обліку, враховуючи різні класифікаційні ознаки елементів облікової політики для формування достовірної фінансової звітності. Під час розгляду побудови облікової політики за системним підходом його сутність визначається необхідністю підпорядкування облікової інформації загальним інтересам інформаційної системи підприємства з метою створення інформаційних умов для ефективного здійснення управлінського процесу господарської діяльності [10].

У сучасних наукових публікаціях йдеться про необхідність зв'язку бухгалтерського обліку зі стратегічним менеджментом, креативним обліком (англосаксонська та континентальна моделі обліку), управлінським чи стратегічним обліком. Якщо розглядати формування облікової політики для цілей складання фінансової звітності, тоді варто зосередитися на варіанті, за яким ураховуються методологічні аспекти виключно бухгалтерського обліку. Для цілей, передбачених іншими видами обліку, чи запитів різних стейкхолдерів пропонуємо формувати Положення про політику формування облікової інформації для цілей управління. Наприклад, показники, сформовані за методами, способами, процедурами такого

положення, можна використати за застосування бухгалтерського інжинірингу під час складання похідного балансу.

Висновки. Отже, для вдосконалення методичних підходів до формування облікової політики як цілісної моделі облікових процесів на підприємстві обґрунтовано її основні складники. Пропонована модель облікової політики дає змогу формувати таку модель обліку, яка виробляє інформацію про діяльність підприємства відповідно до вимог чинного законодавства, запитів власників і керівників підприємства та професійного судження бухгалтера.

Рекомендована структура моделі облікової політики представлена як цілісна система, її змістова наповненість урахує регламентні правила й дає змогу формувати достатню й достовірну інформацію про стан і рух майна шляхом узгодження запитів державних структур та менеджменту підприємства.

Заслугує на увагу значна кількість досліджень щодо групування структурних елементів облікової політики підприємства. Нами узагальнено та запропоновано перелік структурних елементів облікової політики, уточнено за кожним елементом його змістова розуміння для формування положень в обліковій політиці.

У цій частині проведеного дослідження враховано такі аспекти облікової політики, як методологія, технологія та організація обліку, що дає змогу не порушувати цілісність бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

- Бляхарчук М.О. Формування облікової політики в системі управління підприємством: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Рівне, 2016. 23 с.
- Олійник Я.В. Організація бухгалтерського обліку в умовах міжнародної інтеграції: автореф. дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ, 2016. 39 с.
- Сисоєва І.М. Облікова політика у формуванні інформації для управління в кондитерській промисловості України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Тернопіль, 2013. 22 с.
- Юнацький М.О. Облікова політика в управлінні діяльністю корпоративних підприємств: організація та методика: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2016. 204 с.
- Безверхий К.В. Особливості моделювання облікової політики підприємства за МСФЗ. Молодіжний економічний дайджест. Київ: КНЕУ, 2015. № 2–3. С. 199–204.
- Кубік В.Д. Моделювання як метод формування облікової політики підприємства. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2015. Т. 14. Вип. 2(30). С. 171–184.
- Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. 373 с.

8. Аналіз змістовного наповнення наказів про облікову політику підприємств готельного господарства / Н.С. Ковалевська, Т.А. Наумова, І.С. Коробкіна. Бізнес Інформ. 2017. № 10. С. 289–295.
9. Колос І. Особливості облікової політики для сучасного підприємства. Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 2–3. С. 41–52.
10. Житний П.С. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2007. 352 с.

Тюрина Д. Н.

Харьковский институт финансов
Киевского национального торгово-экономического университета

Ермоленко А. К.

ДВНЗ «Харьковский колледж текстиля и дизайна»

СТРУКТУРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

Проведен анализ основных составляющих учетной политики предприятия и уточнена ее структура. Обосновано выделение уровней регуляции системы учета, которые влияют на качество ведения бухгалтерского учета. Выявлено, что содержание учетной политики обычно раскрывается в разрезе организационного, методического и технологического аспектов. Предложена обновленная модель учетной политики, основанная на потребностях управления и учитывающая современные правила национальных и международных стандартов учета.

Ключевые слова: учетная политика, бухгалтерский учет, элементы, структура, модель.

Tiurina D. M.

Kharkiv Institute of Finance of Kyiv
National University of Trade and Economics

Yermolenko O. K.

Kharkiv College of Textiles and Design

STRUCTURAL MODELING ACCOUNTING POLICIES OF THE ENTERPRISE

Summary

The analysis of the main components of the accounting policy of the enterprise was carried out and its structure was clarified. It is justified to identify the levels of adjustment of the accounting system that affect the quality of accounting. It was revealed that the content of accounting policy is usually disclosed in terms of organizational, methodological and technological aspects. An updated model of accounting policy based on management needs is proposed and takes into account modern rules of national and international accounting standards.

Key words: accounting policy, accounting, elements, structure, model.

UDC 336.25

Чепка V. V.

Копан O. V.

SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

CROWDFUNDING AS AN ALTERNATIVE FORM OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS FINANCING

The article deals with the study of the essence of crowdfunding as an alternative form of small and medium-sized enterprises financing. Taking into account current economic and political situation in Ukraine, the paper considers the advantages of crowdfunding as one of the most prospective methods of fundraising for enterprises, namely for a small and medium business.

Key words: crowdfunding, crowdfunding platform, start-up, small business, project.

Statement of the problem. The application of the crowdfunding in the national financial and investment system is conditioned by the objective complication and increased cost of raising funds in the national economy. In this regard, it is appropriate to use innovative methods of financing enterprises, including crowdfunding. It allows to attract significant amounts of funds within the shortest possible time at the aim of start-ups realization, small business development, and the implementation of social projects. Especially, for Ukraine, it can turn into a "life vest" of the economy,

which will give a new turn of private business development and the economic progress in whole.

Analysis of recent research and publications. Crowdfunding is quite a young phenomenon in the economy, so a significant number of scientists and practitioners highlight its peculiarities in their researches. Among the authors considering the issue of crowdfunding in general and, namely as a form of enterprises financing, it is necessary to identify the following scientists: Abakumenko O.V., Kutsenko B.I., Ogorodnik V.O., Kutuzova A.P. and others.